

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez letne naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je v hiši št. 178. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Ciril Mohor. — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

Izhaja vsaki petek
: ob petih zvečer :

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za pet-vesto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravnistvu naj se blagovoljivo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, urednistvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Novi časi.

Zadnji čas se je v Evropi veliko izpremenilo. Morebiti se še nobeno leto ni začelo s tako imenitnimi dogodki kot letos. Balkanska vojna, v kateri so bili Turki tako neusmiljeno poraženi, je deloma končana. Na razvalinah stare Turčije stoje zmagovite balkanske države. Nihče jim prej ni pripisoval posebnega pomena. Omalovaževali so jih do skrajnosti. Na njihove upravičene želje se velevlasti niso hotele ozirati. Vsi so mislili, da so balkanske države le za to tukaj, da žive v strahu pred Turčijo in pod sebičnim protektoratom evropskih velesil. Velesile so se pulile za naklonjenost Turčije. Samo da so si od Turčije zagotovile kako udobnost v trgovskem pogledu ali kakor si že bodi, pa so bile vselej pripravljene žrtvovati koristi malih balkanskih držav.

A zgodilo se je nekaj, česar ni nobeden pričakoval. Te male države doli na Balkanu so med tem, ko so se evropske velike države trudile okoli razpadajoče Turčije, da jo rešijo pogina, stopile v zvezo. Spoznale so, da drugače svojih zahtev uveljaviti ne morejo, kakor v slogi med seboj. Vseh korist je zahtevala, da Turke poženejo z Balkana, a vsaka zase je bila za vojno s tako strašnim sovražnikom preslaba. Zato so sklenile mu skupno napovedati vojno. Balkanska zveza je tako nastala in njeno prvo delo je bilo, pregnati Turke iz Evrope.

To nalogo je balkanska zveza sijajno izvršila. Takih zmag ni mogel pričakovati nihče. Bolgari in Srbi so pokazali naravnost čudovito hrabrost in vstrajnost. Bolgari so bili že od nekdanji znani kot dobri vojaki. A kaj je bila mala Bolgarija proti velikanski Turčiji! In ko je šlo za to, da izbruhne vojna, so vsi majali z glavami. Malo jih je bilo, ki bi bili verjeli že naprej v zmago bolgarskega orožja. Srbe pa so vsi naravnost podcenjevali. Njihova armada se je zdela vsem skoro nezmožna, doseči kake posebne uspehe. Srbi, so dejali, so narod, ki je navdušen, pa nima

vstrajnosti. V vojaško silo Srbije ni imel, razen njihovih najboljših poznavalcev in prijateljev, nihče pravega zaupanja. A tu se je pokazalo, kaj Srbija premore. Hitreje kot drugi je mobilizirala svojo armado in ko se je začela vojna, je s tako čilostjo in doslednostjo zmagovito izvedla svoj načrt, da morajo vsi tisti, ki so prej imeli o njej precej slabo mnenje, priznati, da so se temeljito motili. Srbija po teh zmagah, ki jih je dosegla, predstavlja v sedanjih razmerah tako vojaško silo, da jo mora vsaka država upoštevati.

Tako se je v kratkem času položaj v Evropi temeljito izpremenil. Na mestu stare Turčije, ki, v svesti si svoje slabosti, ni imela druge politike, kakor ne zameriti se nobeni veliki državi, od katerih milosti je žvela, so stopile mlade, čile balkanske države, med njimi posebno Srbija in Bolgarija. Ti dve državi pa nikdar ne bosta hoteli biti slepo orodje v rokah drugih držav. Bolgarija se je od nekdanji odlikovala po svoji smotreni politiki. Dolgo časa navezana na pomoč Rusije, si je vedno znala ohraniti svobodne roke. Razvoj zadnjih desetletij priča, da ni nikdar izgubila izpred očíj svojega cilja, na razvalinah stare Turčije ustanoviti močno, kulturno bolgarsko državo. Srbija takisto ne bo marala živeti v brezpomembnosti. Srbi se čutijo kot del močnega jugoslovanskega naroda med Dravo in Adrijskim morjem. Zato ne bodo nikdar pozabili na to, da le tisti narod more pričakati boljše bodočnosti, ki možko in brez ozira na to, kaj kdo poreče, zasleduje v politiki pot, ki pelje do moči in blagostanja. Srbija ne bo dopustila, da bi jo kdo oviral na tej poti. Morebiti nima nobena država toliko ovir premagati, kot ravno Srbija. Pa v bodoče bo njen položaj ugodnejši, kajti po zmagi nad Turki se bo njena moč podvojila.

Z novim položajem mora računati tudi naša monarhija. Avstrija se boji, da bi Srbija kdaj ne zahotela, polastiti se avstrijskih dežel, v katerih prebivajo Slovenci in Hrvati. Zato je baje v njenem interesu, da Srbija ne postane premočna.

Dosledno temu Avstrija Srbijo ovira, da se preveč ne razraste. A to je čisto napačna politika, ki more doseči ravno nasprotno temu, kar se namerava. Ako bi Avstrija hotela, bi imela ravno v avstrijskih južnih Slovanih najmočnejšo oporo proti Srbiji in njenim poizkusom, razširiti se na škodo Avstrije. Treba bi ji bilo samo izpolniti upravičene narodne zahteve Slovencev in Hrvatov in srbska nevarnost bi se razpršila v nič. A sedaj vidimo, da Avstrija na eni strani ovira vsak narodni napredek Slovencev in Hrvatov, tako da nevolja radi tega med njimi vedno bolj narašča, na drugi strani pa s svojo politiko dela nasprotnike sebi. Taka politika je samomorilna, in zadnji čas je, da se izpremeni.

Najboljša zunanja politika naše države je, da v svoji notranjosti odpravi krivične razmere, pri katerih Nemci in Madjari pašujejo nad ostalimi narodi v državi. Če Avstrija v svojih mejah ne bo napravila reda, tako da bodo vsi njeni narodi zadovoljni, ji tudi najbolj spretna diplomacija ne bo nič pomagala. Prejalislej bo gotovo prišel dan obračuna.

Naše ljudstvo ume važne dogodke, ki so se ravnokar izvršili na Balkanu, in se zaveda, da so prišli za našo državo novi časi. Jih bodo li umeli tudi tisti, v katerih rokah je usoda naše monarhije? Bog ve. Ker smo dobri patrijoti, želimo, da bi jih umeli.

Gospodarski del.

Avstrijski uvoz in izvoz.

V letu 1911. se je v avstrijsko monarhijo uvozilo blaga za 3275 milijonov kron, izvozilo pa za 2582 milijonov kron. Razloček torej znaša 693 milijonov kron. Za toliko se je k nam tujega blaga pripeljalo več, kakor smo ga mi prodali drugam. To kaže seveda, da smo v Avstriji na slabem. Še slabše pa je, da se tuj uvoz ne manjša, ampak večja. Zadnja 4 leta se je izvoz le malo

PODLISTEK.

Cenilni možje.

II.

Podkve brez žeblicev.

Ni te več, stara bajta brez veže in dimnika, pod cerkvico Naše ljube Gospe tam doli pod Dedno goro. Pristojbinski nadomestek so ti nakazali, da je moral tvoj gospodar odločno nasopiti in reči: „50 K ni vredna ta bajta in cenite jo na 300 K, gospodje davčnega vijaka!“

„Ne moremo drugače, cenilni mož jo je toliko cenil.“

Takoj sem razpisal na te besede cenilnega moža javno dražbo in stara bajta brez veže in dimnika je dobila za 24 K drugega gospodarja, ki jo je prenesel in prenapredil za novo kočjo . . .

„Škoda za njo — prepoceni je šla!“ oglasi se drugi cenilec. „Bajta je bila starinske vrednosti. Vsaj fotografirati naj bi jo bil dal, da se njen obris ohrani zanamcem. Še takole starino gre prodajati ta skopuh! Naj jo bi bil podaril kakemu siromaku!“

„Slab gospodar si ti,“ oglasi se zadnji cenilec. Jaz pa pokličem fotografa in za tistih 24 K dam naslikati vse moje cenilce in povrhu še davčnega vijakarja, ki nima zmisla za starinoslovje in poezijo.

Ko je znani kipar vliil na Dunaju soho cesarja na konju in spomenik razgrnil občinstvu na po-

gled, prišel je prvi mimo kovaški pomočnik in takoj opazil, da cesarjev konj nima žeblicev na podkvah. Stari kipar si je vzel tega cenilnega moža zelo k srcu in toliko da se mu ni zmešalo radi te opažene napake, dasi je bil spomenik umotvor prve vrste.

Tiste dni sem napisal zgodovinsko povest. Ali prvi se je oglašil Serafin, profesor zgodovine, in mi zagodel, da moj glavni junak ne odgovarja zgodovinski resnici, zakaj bil je rojen še pred polnočjo 26. decembra, povest pa popisuje, da so ga rojenice obkolile Štefanji dan . . .

Urednik Valentin je udaril na drugo struno. Čemu kopičiti tiste zgodovinske novice v vsako poglavje, kar le moti čitatelja in ni več moderno s citati obkladati povest — — — Moda v Ieposlovju — na zdar!

Moj prijatelj Ivo se je jezil nad dopisom višjega urada.

„Le pomisli, Branibor, kaj mi pišejo!“ — „Trudite se spisavati dopise v pravilnejši slovenščini, da ne bo zmot radi vašega slabega zloga!“

„Ivo, potrpi!“ mu rečem. Slovenci smo še zmerom abecedarji. Vsak profesor ima svojo pisavo, vsak dijak svojega klasika, vsak pisar svoj zlog in vsaka učiteljica svojo skladbo . . .

„In vsake oči svojega malarja,“ pristavi Ivo. „Že v starih „Novicah“ sem bral, da se glagol ne sme postavljati na konec stavka. Tále visoki gospod, ki je izdelal vse šole in hoče mene učiti

uradnega jezika, pa postavlja glagol prav na konec dolge perijode. Vselej moram dvakrat ali trikrat stavek prebrati, predno najdem „skrivni“ glagol.“

„Ne jezi se, Ivo! Kar so stari klasiki pisali — to je zastarelo. Piši, kar hočeš, piši, kakor hočeš, in piši, komur hočeš, samo da si virtuos v popisu. Kaj tehnika, kaj vsebina, kaj zanimivo gradivo, kaj poljuden zlog! — vse to je postranska stvar. Popisovati moraš znati, opisovati tako natanko, podrobno in vidno, da imaš kar celo fotografijo pred sabo. Ako hočem pokazati ti, pr. finl vojnj svojega junaka, tedaj moram najmanj 2 do 3 strani samega nosu popisati. Odkriti moram vse žilice v nosnicah, narisati vse barve nosove kože, pošegetati globoko v nozdrvi, da se utrujene čutnice bračeve ožive, da se pikantne dišave ogrejejo in da more bralec naposled reči: To je bil pravi užitek! Drugače je pa vse samo nakazano . . . Ivo je nemo zrl v tla in mislil na svoj nos, ki ga je dobil . . .“

Nemški pisec pravi: „Kakor so redki pravi pesniki, tako tudi pravi umetniki — sodniki.“ Kar je poceni, to velja, to gre . . . „Kar je od te strani, to velja od te strani, od druge ne . . .“ „Svoji k svojim!“ Umetnost služi, se je udeležila političnemu toku — dekla v gospejni obleki . . . Vse drugo se greje za pečjo in čaka nakazanih znamenj, čaka konca znamenj našega praznovanja. Branibor.

igro. Cene so sledeče: Sedeži I. vrste po 1 K, sedeži II. vrste po 80 v, stojišča po 40 v. Ponavljali bomo igro v nedeljo teden dne 19. januarja.

Iz Tržiča. Prihodnjo nedeljo ob 9. uri bo imela Jugoslovanska strokovna zveza občni zbor v prostorih društva sv. Jožefa. Popoldne ob pol 5. uri bo skioptično predavanje. Vstopnina navadna. — Prihodnji torek je ob 8. uri zvečer zopet predavanje. — Minoli torek je predaval g. župnik o najvažnejših dogodkih v minolem letu 1912.

Novije vesti.

Trst, 9. januarja. Na tukajšnji trgovski šoli „Revoltella“ so se pričeli juridični kurzi. Prvo predavanje je imel profesor Benussi o gradbenem pravu. Vlada je na ta način vtihotapila v Trst laško vseučilišče in priložila Slovencem še eno klopoto. Lahki so imeli po Trstu slavnosten obhod in so prepevali nacionalne pesmi. Tržičanom je to vseučilišče zmešetarila italijanska vlada.

Dunaj, 8. januarja. Odstopil je solnograški namestnik-baron Spiegelfeld.

Praga, 8. januarja. Danes je tu v neki kavarni nagloma umrl socialnodemokratski državni poslanec Viljem Černy.

Budimpešta, 8. januarja. Za ogrskega justičnega ministra je imenovan dr. Balogh.

Carigrad, 8. januarja. Govori se, da je ministrski svet sklenil, da se Drinopolj ne odstopi Bolgariji, pač pa, če ne bo drugače, se poruši trdnjava. Vojni minister in minister za zunanje zadeve sta se včeraj zjutraj s posebnim vlakom odpeljala v glavni stan turške vojske v Hademkôj. O kapitulaciji Drinopolja so se začela pogajanja med Sukri-pašo in poveljnikom oblegovalne armade.

London, 9. januarja. Turški odposlanci žele nadaljevati pogajanja, ker so dobili od vlade nova navodila. V Drinopolju, če ga dobe Bolgari, naj bi se podre utrdbe.

London, 9. januarja. Turški poslanci hočejo oditi. Poslaniki posredujejo tu in v Carigradu zaradi Drinopolja. Napetost med Avstrijo in Srbijo ter med Romunijo in Bolgarijo se še ni polegla. Dr. Danev je odložil posredovanje z Romunijo.

Sofija, 9. januarja. V obkoljenem Drinopolju je veliko število nemških častnikov, kakor tudi turški prestolonaslednik Jusuf Izedin. V mestu je živeža le še za nekaj dni. Turki so pripravljene kapitulirati, toda tako, da bi odšli z orožjem in strelivom v Čataldžo. Bolgari teh pogojev niso hoteli sprejeti.

Dunaj, 9. januarja. Srbska vojska zapusti Drač in okolico Drina. Iz Skadra imajo tedaj Turki proti jugu prost izhod. Vse to je delo Avstrije. Velevlasti so poslale skupno pismo v Carigrad, da se konča vojna, ker se bolgarska generala Savov in Dimitijev ter turški notranji minister niso mogli sporazumeti glede Drinopolja.

Dunaj, 9. januarja. Konzula Tahy in Prohaska sta odšla v Mitrovico in Prizrer. Srbija jima bo dala dogovorjeno zadoščenje. Nemški listi še niso zadovoljni.

Bukarešt, 8. januarja. Turčija je ponudila Romuniji pomoč, ako bi ta napadla Bolgarijo. Ker pogajanja zaradi ureditve meje ne napredujejo, zahtevajo nekateri listi, da naj Romunija zasede Silistrijo. Romunska vlada pa ima pomisleke napasti Bolgarijo, ker na oni strani romunske meje Rusija nabira vojaštvo.

Bukarešt, 8. januarja. Razmere med Romunijo in Bolgarijo so postale zelo napete, ker dr. Danev noče dati odgovora. V 24. urah utegnejo romunske čete stati na bolgarskih tleh. Tako pišejo romunski listi.

London, 8. januarja. Romunski notranji minister Jonescu je izrazil nado, da se bodo romunske zadeve na Balkanu rešile mirnim potom.

London, 8. januarja. Srbija je prijenljiva in hoče zapustiti Drač ter obrežje Adrije, ker se kaže, da boj s Turkom še ni končan.

Belgrad, 8. januarja. Srbske, bolgarske in grške čete so že odmarširale proti Galipolu. Vzeti hočejo dardanelske utrdbe s suhega in grško brodovje bi potem šlo skozi Marmorsko morje nad Carigrad.

Solun, 8. januarja. Prebivalci Soluna, ki so večinoma Židje in Mohamedani, bi najrajše videli, da bi bil Solun prosta luka.

Trst, 9. januarja. Prišlo je sem iz Soluna 900 Turkov, ki so se odpeljali v Bosno, med njimi je več za kozami bolnih.

Rim, 8. januarja. Tu se je podrla hiša, ki je pokopala več ljudij; doslej se potegnili iz razvalin 12 mrličev.

Los Angeles, 8. januarja. V Kaliforniji so pozeble limone in pomaranče.

Redilno - zdravo - poceni
Za otroke najboljše

Naznanilo.

Na mnoga vprašanja javljamo članom obrtne zadruga v Kranju, da prične „Pomožna blagajna“ (bolniška blagajna) poslovati

začetkom februarja.

Načelstvo zadruga.

Moja stara izkušnja me uči in drži, da tudi za nego kože, ni boljšega mila kakor je svetovno znano **Steckenpford** lilijino mlečno milo Bergmanna in dr., Tešin ob Labi. — Komad po 80 vin. se dobi po vseh lekarnah, drogerijah, parfimerijah i. t. d. — Ravnotako je brez primere Bergmannova lilijina krema „Manera“ za nego nežnih, belih damskih rok; v škatljicah po 70 vin. se dobi povsod. 147 50—39

Stalno službo išče vrtnar več slovenskega in nemškega jezika ali pa tudi vzame kak vrt v najem. Več pove upravnistvo „Gorenjca“. 11 2—1

Sprejem takoj izurjenega mlinarja 10 3—1 Ivan Kosiša, mlinar, Ilovek, p. Kranj.

Zobozdravniški in zobotehniški atelje

Dr. Edv. Globočnik, okrožni zdravnik in zobozdravnik, in Fr. Holzhaecker, konc. zobotehnik

V KRANJU

v Hlebševi hiši, nasproti rotovža, je slavnemu občinstvu vsak delavni dan od 8. ure zjutraj do 5. ure popoldne in ob nedeljah od pol 8. ure zjutraj do 11. ure dopoldne izven velikih praznikov na razpolago. 183 54

Najvarnejše in najugodnejše se naloži denar v

4 1/2 odstot. pupilarno varnih zastavnih listih in komunalnih zadolžnicah Kranjske deželne banke v Ljubljani

za katere jamči Kranjska dežela. — Komadi po K 100, 200, 1000, 2000 in 10.000.

Kmečka hranilnica in posojilnica v Radovljici

ki ima svojo pisarno v hotelu Basti, 1. nadstropje in svoje uradne ure vsak dan od 9. do 12. ure dopoldne in od 2. do 4. ure popoldne, nazvanja, da

od 1. januarja 1913 dalje obrestuje vse hranilne vloge po

4 3/4 %

tako, da vsak vlagatelj prejme letno čistih obresti od vsakih 100 kron 4 krone 75 vinarjev.

Načelstvo.

14 3—1

Krasna birmanska darila!

Ivan Levičnik urar in trgovec v Kranju priporoča svojo veliko zalogo ur, zlatnine in srebrnine

5 52—2

Najnižje cene brez konkurence.

Solidna postrežba.

